

VOETBALLEN OM TE VERGETEN

RWANDA

Zeventien voetbalmeisjes uit Wageningen gingen deze zomer op bezoek bij evenveel voetbalmeisjes in Rwanda. Samen met hen promootten zij het meisjesvoetbal in dat land, en bezochten ze projecten voor straatkinderen. Ze spraken met elkaar over hun dromen, muziek en vriendjes. Maar ook over de Rwandese genocide. **TEKST: DOLORES BROUWER / FOTO'S: HANS BRONSWIJK**

'We stonden op de voorpagina van de krant en kwamen zelfs op tv'

'De Rwandese meisjes waren erg goed; we verloren met 0-8'

'We hadden verlegen meisjes verwacht, maar dat viel heel erg mee', zegt Tesse (16). 'Toen we in Afrika uit het vliegtuig stapten, werden we bijna besprongen', vult haar teamgenootje Laurie (16) aan. De Rwandese meisjes waren dolblij dat hun gasten er waren. Emma (16): 'Ze hadden niet gedacht dat we echt zouden komen.'

Doodsbang voor AIDS

Eenmaal in Rwanda sliepen de Nederlandse voetbalsters met hun Afrikaanse leeftijdsgenoten in een *guesthouse*. Dat was voor het Rwandese team heel bijzonder want normaal slapen de meisjes op een slaapzaal van de school in de hoofdstad Kigali, waar ze permanent wonen. Emma: 'De meeste zijn wees. De school is alles voor ze. Ze mogen daar bijna niks; er zijn veel regeltjes. Ze mogen geen vriendjes, ze mogen geen lange haren, ze mogen niet drinken en ze mogen niet roken. Ze zijn doodsbang voor AIDS. Ze hebben wel vriendjes, maar dan stiekem. Ze vonden het heel bijzonder dat wij onze vriendjes mee naar huis kunnen nemen. Voetbal helpt hen om plezier te maken en even te ontsnappen aan alle regels.'

Verwerking via sport

Via de sport kunnen ze ook even ontsnappen aan hun vreselijke herinneringen. Rwanda is nu één van de veiligste landen in Afrika, met weinig corruptie. Maar voor de Rwandezinnen vormen de massaslachtingen uit 1994 nog steeds een schrijnende wond,

die herinnert aan een tijd waarin mensen door politici tegen elkaar werden opgehitst vanwege hun etniciteit. In 1994 pleegden extremistische Hutu's een staatsgreep en vermoordden in drie maanden tijd bijna één miljoen Tutsi's. De huidige regering streeft onder leiding van Paul Kagame met strenge regels naar nationale eenheid. Tegenwoordig staat op geen enkele identiteitskaart meer of iemand Hutu of Tutsi is. Iedereen is Rwandees. Het land is weer stabiel, maar ondertussen moeten daders en slachtoffers zien samen te leven. Bijna negentig procent van alle kinderen heeft een moord gezien en veel kinderen zijn wees. Veel vrouwen zijn verkracht of mishandeld. Toch realiseren de meeste Rwandezinnen zich dat ze samen verder zullen. Ze proberen de trauma's te verwerken in de kerk of op het sportveld.

VOETBAL IS HOT

'Voetballen is echt dé sport in Rwanda. Je ziet heel veel kinderen op straat met een voetbal van bananenbladeren en overal staan reclameborden met beroemde voetballers erop langs de weg. Ook 'onze' meisjes droomden van een carrière als profvoetballer, net zoals Ronaldinho of Romario.' – Emma

'De meesten zijn wees. De school is alles voor ze'

Niemand van het Rwandese meisjesteam kon zwemmen. Maar uiteindelijk kwamen ook zij het Kivu-meer in, leunend op hun nieuwe vriendinnen uit Nederland. 'Ze dachten dat we niet konden zinken.'

Lessen in leiderschap

Samen voetballen is een goede manier om trauma's te verwerken, vindt Felicité Rwema, voorzitter van de vrouwen/meisjesvoetbalbond AKWOF. Daarom richtte zij die bond vijf jaar geleden op – met steun van de Nederlandse ontwikkelingsorganisatie SNV. Samen met vrouwelijke coaches tilde ze het meisjesvoetbal van de grond. Het is nu populair; er zijn al tientallen meisjesvoetbalteams in Rwanda. Rwema's project bestaat niet alleen uit sporttraining, maar ook uit lessen in gezondheid, aidspreventie, persoonlijke ontwikkeling en leiderschap. Op deze manier hoopt ze bij te dragen aan een nieuwe generatie meisjes, die durft te kiezen voor zichzelf.

Films over genocide

Ook in Wageningen voetballen veel meisjes, vooral bij voetbalclub WVV Wageningen. De meisjes van het A-team (15-17 jaar) wilden het project van Rwema steunen, nadat één van hun moeders – die in Rwanda had gewoond en het project kende – erover had verteld. Die steun werd mogelijk via een gedeeltelijke subsidie van het programma Xplore van het NIZW. Dit programma hoopt via uitwisselingen het draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking bij jongeren te vergroten. In het voorjaar vertrokken enkele ouders naar Rwanda om samen met Rwema de komst van het meisjesteam voor te bereiden. De meisjes zelf verkochten ondertussen kerstkaarten en loten en zochten naar sponsors, om de Xplore-subsidie aan te

vullen. Ze volgden bovendien een cultuurschocktraining, deden mee aan teambuildingsactiviteiten en kregen lezingen en films te zien over de genocide. Ook leerden ze hoe ze videofilmjes moesten maken en monteren, zodat ze hun reis goed konden vastleggen.

Team op tv

Om het meisjesvoetbal in Rwanda te promoten werd er vooral veel gevoetbald. Het hoogtepunt: het tweedaagse voetbaltoernooi dat de Nederlandse en Rwandese meisjes samen organiseerden in en rondom het nationale Amahoro-stadion in Kigali. Acht meisjesteams uit Rwanda deden mee. 'Er kwam veel pers op af', vertelt Emma. 'Op een gegeven moment stonden we zelfs op de voorpagina van een nationale krant en kwamen we op tv. Het publiek kon gratis komen kijken en de burgemeester van Kigali,

GRAAG VERDER

'Een meisjes vertelde me dat ze haar vader, moeder en broer was kwijtgeraakt. Ze was zo sterk. Ik zat daar te huilen, terwijl zij vertelde dat ze verder wilde met haar leven. Ik heb bewondering voor haar positieve instelling en motivatie. De meisjes willen heel graag naar school om verder te leren en hun land te helpen.' – Laurie

ook een vrouw, gaf de aftrap van de finale. We moesten onder andere tegen de landskampioen Kayonza. Die meisjes waren erg goed; we verloren met 0-8.' Naast voetbal stond ook een bezoek aan het *genocide memorial* in Kigali op het programma. 'Je liep in het museum een route die je langs de geschiedenis van Rwanda leidde', legt Laurie uit. 'Het werd steeds heftiger. De kamer met schedels en botten ben ik niet in geweest. Dat vond ik te moeilijk. Twee Rwandese meisjes gingen tijdens het bezoek helemaal door het lint. Ze begonnen te schreeuwen. Gelukkig ving één van de coaches hen op. Na afloop konden ze zich er niets meer van herinneren.'

Gevoetbald in Kibuye

Naast voetbal en musea werd ook een project voor straatkinderen bezocht, in Kibuye, aan het Kivu-meer. De straatkinderen, meisjes en jongens, leren er naaien, meubels maken en koken. 'Ze leerden ons hoe we een kapstokje konden maken', zegt Emma. 'Dat ging ons best goed af, omdat we op school technieken gehad hadden. Ook hebben ze ons traditionele dansen geleerd. We hadden allemaal spelletjes meegenomen om samen te doen en die vonden ze helemaal geweldig. Toen we de jongens op het laatst een zak met gereedschap gaven, waren ze dolblij. We hebben ook nog samen gevoetbald in het stadion van Kibuye. Iedereen kwam naar ons kijken.'

TIPS EN SITES

Wie net als WVV Wageningen een sportieve bijdrage wil leveren aan een betere wereld, kan dat op tal van manieren doen. Een kleine greep:

✓ WORD SPONSOR:

Bijvoorbeeld van Felicité Rwema's sport & ontwikkelingsproject.
felicite_rwema@yahoo.com

✓ DOE MEE OF HAAL GELD OP:

Reis naar een project of organiseer bijvoorbeeld een benefiettoernooi.
www.sportdevelopment.org > fondsen
www.ncdo.nl > subsidies > KPA-programma
www.impulsis.nl
www.xplore.nl

✓ TRAIN MET DE MILLENNIUMSCHOEN:

Trek de sportschoen aan die ontwikkelingssamenwerking promoot! Geproduceerd door fair trade-merk Komodo. Een deel van de opbrengst gaat naar een goed sport & ontwikkelingsdoel.
www.kicksforlife.nl (later dit jaar)
mail.j.musamu@ncdo.nl

✓ INFORMEER JEZELF

Nederlands Platform Sport & Ontwikkelingssamenwerking / Supporter:
www.sportdevelopment.org
International Platform on Sport & Development:
www.sportanddev.org
Toolkit met best practices:
www.toolkitsportdevelopment.org

Ten slotte stonden er 'zwemlessen' in het Kivu-meer op het programma. 'We hadden zwemvesten en zwembanden meeegenomen', vertelt Tesse. 'Eerst durfden de Rwandese meisjes niet, want niemand van hen kon zwemmen, maar uiteindelijk kwam iedereen het water in. Ze vonden het geweldig en leunden helemaal op ons. Ze dachten, geloof ik, dat wij niet konden zinken.'

Zeuren om niets

'Het afscheid was behoorlijk emotioneel', zegt Laurie. 'Sommige meisjes vertelden me dat het net was alsof ze hun familie weer kwijttraakten. We hebben heel wat afgehuild. Ik weet niet of ik door de reis veranderd ben. Ik zie nu wel in dat we hier soms om niets zeuren. En ik ben ook gemotiveerder voor school. Ik hoop maar dat zij ooit nog eens bij ons op bezoek kunnen komen.' ●

Meer weten over de reis?

Kijk op: www.wageningennaarrwanda.nl